

Rhysodes sulcatus wykazywany był z Górnego Śląska na przełomie XIX i XX wieku (KUBISZ 2004: [W:] ADAMSKI P. i in. (red.): Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Min. Środowiska, Warszawa, 6: 127-129), ale współczesne występowanie w tej krainie wymagało potwierdzenia. Sądzić także można, że sąsiadujący z miejscem stwierdzenia omawianego gatunku rezerwat przyrody „Las Murckowski”, jest miejscem utrzymywania się jego populacji.

Radosław PLEWA, Zakł. Ochrony Lasu IBL, Sękocin Stary
Paweł NIEMIEC, Katowice

516. Potwierdzenie występowania *Pomatinus substriatus* (Ph. MÜLLER, 1806) (Coleoptera: Dryopidae) w Polsce

Rediscovery of *Pomatinus substriatus* (Ph. MÜLLER, 1806) (Coleoptera: Dryopidae) in Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Dryopidae, *Pomatinus substriatus*, new record, Mazowsze Lowland region, Central Poland.

W ramach programu biologicznej oceny jakości środowisk wód płynących Polski, wykonywanej przez poszczególne inspektoraty wojewódzkie i delegatury Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ), pobierane były próby makrobezkręgowców. W próbie pochodzącej z Delegatury w Ciechanowie (WIOŚ Warszawa) natrafiono na osobnika bardzo rzadko w Polsce spotykanego gatunku z rodziny Dryopidae – *Pomatinus substriatus* (Ph. MÜLL.). Został on odłowiony na następującym stanowisku:

– Nizina Mazowiecka: Popielżyn (UTM: DD72), N52°36'01,2" E20°36'55,2", 84,9 m n.p.m., rzeka Sona, 26 V 2008 – 1 ex.

Charakterystyka stanowiska: rzeka nieuregulowana o naturalnym charakterze. Szerokość koryta – 9 m, średnia głębokość – 0,6 m. Dno głównie piaszczyste, miejscami z drobnopiękistym żwirem. Brzegi mocno porośnięte krzewami, które dość mocno ją ocieniają. W nurcie występują zanurzone makrofity.

Według danych pomiarowych pochodzących z roku 2008, opublikowanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie (http://www.wios.warszawa.pl/portal/pl/19/236/Monitoring_rzek_w_2008_roku.html), ogólny stan wód tej rzeki określono jako zły. Pod względem elementów biologicznych zaliczone zostały do klasy I, a pod względem elementów fizykochemicznych do klasy III. Stan i potencjał ekologiczny określono jako umiarkowany, a stan chemiczny jako dobry. O jakości wód tej rzeki zadecydowały wartości stężeń: tlenu rozpuszczonego, azotynów, fosforu ogólnego i chloru.

Omawiany gatunek był zaliczany wcześniej do rodzaju *Helichus* ERICHSON, 1847 i w prawie całej polskiej literaturze jak do tej pory można go znaleźć pod tą nazwą rodzajową, prócz ostatniego wykazu polskich gatunków z rodziny Dryopidae (PRZEWOŹNY 2004 [W:] BOGDANOWICZ i in. (red.). Fauna Polski. Charakterystyka i wykaz gatunków, I: 134). Stosunkowo niedawno został on przeniesiony do rodzaju *Pomatinus* STURM, 1853 (NELSON 1990: The Coleopt. Bull., 44, 2: 233-234).

Spośród chrząszczy z rodziny Dryopidae spotykanych w Polsce *P. substriatus* (PH. MÜLL.), jest jednym z najrzadziej wykazywanych. Znany jest tylko z 6 południowych krain: Śląska Dolnego, Beskidu Zachodniego, Kotliny Nowotarskiej, Beskidu Wschodniego, Bieszczad i Pienin. Brak jest również z terenu naszego kraju współczesnych danych o jego rozmieszczeniu – ostatnie wykazania pochodzą sprzed 100 lat (BURAKOWSKI i in. 1983: Kat. Fauny Pol., XXIII, 9: 1-294; WIĘŻŁAK 1986: Klucze oznacz. Owad. Pol., XIX, 48-49: 1-76).

Jest to gatunek zachodniopalearktyczny, wykazywany z prawie całej Europy, prócz większej części Fennoskandii, z północnej Afryki podawany z Algierii i Maroka, na wschód docierający do Syrii i Turkiestanu (KODADA, JÄCH. 2006: [W:] LÖBL, SMETANA (red.): Catalogue of Palearctic Coleoptera, 3: 441-443). Najprawdopodobniej jest to chrząszcz bardzo rzadko i lokalnie spotykany w środkowej Europie. W sąsiednich Czechach uchodzi za dużą rzadkość i był do niedawna uważany za gatunek wymarły, obecnie nadaje się mu kategorię gatunku krytycznie zagrożonego – CR (BOUKAL i in. 2007: Klapalekiana, 43: 250). U nas natomiast otrzymał on kategorię zagrożenia DD i jako jedyny gatunek z tej rodziny został umieszczony na „czerwonej liście” (PAWŁOWSKI i in. 2002: [W:] GŁOWACIŃSKI (red.): Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. IOP PAN, Kraków: 88-110). Dorosłe chrząszcze żyją w wodzie, znajdowane są przeważnie pod kamieniami, zanurzonymi kawałkami drewna, a także pod płożącymi się korzeniami drzew w strefie brzegowej wody. Zasiadają tylko wody bieżące, średniej wielkości lub duże strumienie. Larwy natomiast żyją w wilgotnym podłożu na pobrzeżach wód (BOUKAL i in. 2007: ibid.). Według BURAKOWSKIEGO i in. (1983: ibid.) jest to gatunek zasiedlający podgórze i niższe położenia górskie, ciekawe jest więc odnalezienie go na niżu Polski.

Należy wysnuć wniosek, że najprawdopodobniej jest on na terenie naszego kraju niezmiernie rzadki, gdyż pomimo wzmożonej intensywności badań nad chrząszczami wodnymi w ostatnich latach, nie udało się jego występowania potwierdzić aż do tej pory. Trzeba jednak zaznaczyć, że rzeki Polski są znacznie słabiej zbadane pod tym kątem niż zbiorniki wód stojących. Podane powyżej stanowisko potwierdza współczesne występowanie tego gatunku w Polsce, zarazem jest to chrząszcz nowy dla Niziny Mazowieckiej.

Materiał dowodowy znajduje się w zbiorze autora.

Dziękuję pracownikom WIOŚ w Warszawie oraz Delegatury w Ciechanowie za udostępnienie materiału do niniejszej publikacji.

Marek PRZEWOŻNY, Wydz. Biologii UAM, Zakł. Zool. Syst., Poznań

517. Nowe stanowisko *Odonteus armiger* (SCOPOLI, 1772) (Coleoptera: Scarabaeidae) w północno-wschodniej Polsce

A new locality of *Odonteus armiger* (SCOPOLI, 1772) (Coleoptera: Scarabaeidae) in north-eastern Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Scarabaeidae, *Odonteus armiger*, Knyszyńska Forest, NE Poland.

Odonteus armiger (SCOP.) jest gatunkiem europejskim obejmujący swym zasięgiem całą Europę za wyjątkiem północnych fragmentów Fennoskandii oraz południowej części półwyspu Apenińskiego i Iberyjskiego.